

Въ Цариградъ Филаретовъ ще да е ималъ важни литературни планове. За тѣхъ говори П. П. Карапетровъ: „Той бѣше станалъ въ Цариградъ много известенъ, та дори улица-та, въ която живѣше, задъ руско-то консулство, биде наречена Софиалъ сокакъ (улица на софиянеца). Благодарение на паричнитѣ помощи, които бѣха изпратени до него, чрезъ руско-то посолство, отъ нѣкои руски добросторни общества за бедни български храмове и за напечатване учебници, които да се подаряватъ на сиромаси ученици българчета, Филаретовъ се готвѣше да захване печатание-то на редъ учебници и дори съ мнозина учители бѣше се споразумѣлъ да му изпратятъ за напечатване нѣкои преведени или отъ тѣхъ съставени такива“ (Сбирка отъ статии, с. 205). Филаретовъ успѣва да издаде само една книга: Слѣжба Преподобнымъ Патцемъ нашимъ, равноапостольнымъ Меѳодію и Константину, нареченномъ Кириллѣ, Епископомъ Моравскимъ, Оучителемъ Словенскимъ. Мѣца Маѣ в ѿи день. Въ Цареградѣ. Тѣпографіѣ Ц. Вѣстника и Содрѣжіѣ. 1862. Службата била разпратена бесплатно на всички български православни и униатски храмове. Ранната смъртъ попрѣчи на Филаретова да осъществи своя широко замисленъ планъ.

Посочихме значението на Филаретова за духовния развой на града София. Речемъ ли да поставимъ неговата дейность на фона на общото народно възраждане, ще изпъкнатъ предъ насъ нѣколко основни качества: европейска култура, по-широки умствени интереси и главно — рѣдкѣ даръ за практическа работа. Филаретовъ се налага преди всичко като общественикъ, като практически деецъ, като организаторъ и водачъ. Ако не бѣ така рано починалъ, навѣрно сѣдбата щѣше да му повѣри важна роля въ посетнешнитѣ борби на българския народъ. Но и съ това, което успѣ да извърши, той се очертава като единъ отъ ония неуморни и енергични работници, които не стоеха на чело на цѣлокупното просвѣтно-освободително движение, но действуваха въ низинитѣ, между самия народъ, и до голѣма степенъ на свои плещи изнесоха възраждането.

9. С. Филаретовъ събира спомощници за „Горски пѣтникъ“ въ Москва

Спомоществуватели за напечатаніе-то на „Горскій пѣтникъ“. Соч. Раковскаго.

Въ Москва:

экземпл.

Иванъ Николаевичъ Денкоглу,		Яковъ Онисимовичъ Ошмянцовъ	2
българинъ отъ Софіѣ . . .	10	Алексѣй Степан. Хомяковъ . .	5
Профес. Имп. Московск. уни-		Михаилъ Петровичъ Погодинъ	5
верситета І. М. Бодянскій .	2	Александръ Ѳом. Вельтманъ . .	5
Серг. Тимоѳ. Аксаковъ	1	Супруга-та му Елена Ивановна	
Иванъ Серг. Аксаковъ	1	Вельтманъ	2
Констант. Серг. Аксаковъ . . .	1	Петръ Иван. Бертеневъ	1
Юрій Ѳеодор. Самаринъ . . .	5		